

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
dla elewacji
Budynek rektoratu
Ul. Pasteura 1 Wrocław

Opracowała- mgr Dorota Wandrychowska

KARTA TYTUŁOWA

A. Dane dotyczące obiektu:

ELEWACJA fragment Zespołu Klinik Wrocławskich – budynek rektoratu

Ul Pasteura 1

czas powstania: 1882

Właściciel – Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

B. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

Wykonawca opracowania – Konserwator Rzeźby i Detalu Architektonicznego – mgr Dorota Wandrychowska,
51 – 141 Wrocław, ul. M. Konopnickiej 9d

Wrocław 2013

2. WSTĘP

2.1. *Przedmiot opracowania*

Przedmiotem niniejszego opracowania jest zabytkowy wystrój elewacji budynku rektoratu należącego do kompleksu Zespołu Klinik we Wrocławiu

2.2. *Cel i zakres opracowania*

Celem niniejszego opracowania jest wykonanie koreferatu dotyczącego stanu zachowania elewacji oraz sformułowanie ramowego programu prac konserwatorskich

2.3. *Podstawa opracowania*

Podstawą niniejszego opracowania są oględziny obiektu wykonane in situ oraz przytoczona w opracowaniu literatura

3. WPROWADZENIE; OPIS

Wrocławski zespół klinik i instytutów powstał jako czwarte założenie tego typu w Niemczech, Budynki wrocławskie wybudowane zostały na obrzeżach miasta, w ogrodzie, wśród zieleni, jako spójne założenie urbanistyczne, decyzją rządu i magistratu, w czasie przejmowania tego terenu istniał już budynek obecnego rektoratu i został on wcielony w cały zespół urbanistyczny.

Budynek rektoratu to zabytkowa willa, która została wybudowana w 1882 roku (na szczycie elewacji frontowej widnieje data 1882). Podczas budowania kampusu klinik obiekt został włączony w zespół kliniczny i pełnił funkcję siedziby władz klinik.¹

Elewacja murowana z cegły, licowana cegłą. Cegła jest jednorodna w fakturze i kolorze, obserwuje się budulec wysokiej jakości.. Fuga jasna,

¹ *Architektura Wrocławia, T4 Gmach; pod redakcją Jerzego Rozpędowskiego; Małgorzata Wójtowicz Kliniki Uniwersyteckie –Zespół zabudowań wydziału medycznego z lat 1887-1909 przy ulicy Chalubińskiego; Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej 1998; 253-280*

piaskowe kruszywo o mieszanej granulacji. Elementy architektoniczne szczytów, obramienia okienne, boniowane naroża tynkowane. Okna drewniane z ozdobnym słupkiem w kształcie kolumnienki zwieńczonej metalowym kompozytowym kapitelem.

Budynek powstał w XIX wieku, w tym okresie nie dysponowano tanim pigmentem białym, który by można stosować w farbach olejnych do drewna, tym samym nie jest możliwe, by oryginalne ramiaki okien, czy drzwi były białe. Dokonano oględzin elewacji, stwierdzono że zachowane oryginalne okna znajdują się w bardzo złym stanie zachowania, w latach poprzednich część okien wymieniono na nowe drewniane zubożone w formie, zachowane oryginalne okna były często poddawano odświeżaniu i tym samym usuwano wówczas warstwy spodnie malatur i nakładano nową warstwę. Jednakże znaleziono relikty brązowej farby w zagłębieniach naroży, która mogła być oryginalną warstwą malarską z okresu powstania obiektu, kolor ten zidentyfikowano na wzorniku kolorów, jako RAL 8025 (chłodny brąz)

<i>Lp</i>	<i>Warstwa chronol</i>	<i>Określenie warstwy</i>	<i>Uwagi</i>
1		<i>Wtórne malatury olejne</i>	
2	II	kolor podobny do karty ze wzornika RAL 8025 (chłodny brąz) (kolor nie jest jednoznaczny , gdyż zachowały się relikty, które uległy na przestrzeni lat deformacji z uwagi na starzenie się spoiwa i wielokrotne remonty okna w latach późniejszych)	
3	I	Drewno iglaste	

4. TECHNIKA WYKONANIA

Elewacja licowana wysoko wypaloną cegłą. Ceramika jest jednorodna w fakturze i kolorze, obserwuje się materiał wysokiej jakości. Elementy obramień, boniowane naroża na budynku, szczyty tynkowane jednorodnym jasnym tynkiem, zatarte na gładko i filcowane na mokro. Fuga jasna, lekko cofnięta od lica, piaskowe kruszywo o mieszanej granulacji. Okna oryginalne drewniane z ozdobnym słupkiem kształtowanym na kaneluowaną kolumnienkę zwieńczoną metalowym kapitelem.

WNĘTRZA DRZWI

We wnętrzach budynku zachowała się oryginalnej stolarki drzwiowej, część została wymieniana na nową, bardzo często o przypadkowej formie. Część oryginalnej stolarki, zwłaszcza w reprezentacyjnej strefie budynku została oczyszczona do drewna i pomalowana lakierem. Są to drzwi sosnowe, które nie nadają się do takiego sposobu ekspozycji. Wykonano badania stratygraficzne malatur na drzwiach, które posiadały nawarstwienia malarskie

wwy technol.	wwy chronol.	Uwagi	określenie warstwy
1		Wtórne malatury farb	Farby olejne, kilka warstw
2	II	Przecierka wygładzająca	
3	I	Mazerunek dębowy	
4	I	podłoże	Drewno sosnowe

Ustalono, że pierwotnie wnętrza były wyposażone w stolarkę drzwiową sosnową o konstrukcji ramowo płycinowej. Drzwi były w większości czyszczone, malowane wielokrotnie, jednakże reliktozo znaleziono mazerunki, które sugerują, że pierwotnie cała stolarka drzwiowa była w ten sposób malowana i dekorowana

5. STAN ZACHOWANIA

Stan zachowania poszczególnych elementów wystroju elewacji jest zróżnicowany w zależności od ekspozycji. Obserwuje się drobne wyłuszczenia i odłamki powierzchni licówki. Wyplukania spoin obserwuje się w wielu miejscach na elewacji, jest to proces postępujący, gdyż miejsca o naruszonej spoinie wykazują tendencję do przyspieszonej erozji. W wielu miejscach na oryginalną, cofniętą w licu elewacji spoinę nałożono bardzo ściśłą z zaprawy cementowej.

Charakterystycznymi dla całości powierzchni ceglanych przejawami destrukcji są zabrudzenia warstw powierzchniowych elewacji. Warstwa nawarstwień pochodzącą z produktów spalania węgla ma barwę czarną. Elementy chronione przed bezpośrednim wpływem czynników atmosferycznych, nie są nawet zbyt mocno zabrudzone. Niektóre partie elewacji zostały pokryte wtórnie czerwoną farbą, elewacja frontowa została wtórnie zatynkowana. W kilku miejscach wykonano uzupełnienie ubytków oraz przemurowania, jednakże jakość uzupełnień, kolor cegły, rodzaj spoiny całkowicie dyskwalifikują wykonaną pracę

Elementy tynkowane pokryte są wtórną warstwą zaprawy cementowej, która w wielu miejscach się odspaja i jest spękana. Elementy tynkowane posiadają jasny tynk z frakcjonowanym kruszywem, pierwotnie nie były pokryte warstwą farby elewacyjnej, gdyż wykorzystano naturalny kolor zaprawy zmieszanej z piaskiem kopanym nadającym masie charakterystyczny ciepły piaskowcowy kolor.

Celem przystąpienia do prac jest podjęcie działań oraz wykonanie zabiegów, które zniwelują przyczyny niszczenia, a także przywrócą pełne walory oryginału. Należy usunąć wtórne daszki, wtórny balkon, kable biegnące po wierzchu elewacji budynku.

Należy w nowych oknach przywrócić oryginalne podziały okien, ich formę, zdobienia, kolor, sposób osadzenia w elewacji

2. proponowane postępowanie konserwatorskie –

A. Ceramika

1. Wykonanie oczyszczenia

1.1. Umycie wstępne w celu usunięcia luźnych zabrudzeń

1.2. Wykonanie oczyszczenia powierzchni przy zastosowaniu preparatów do czyszczenia cegły po uprzednim wykonaniu prób

skuteczności zabiegu, aby nie naruszyć i nie uszkodzić oryginalnej powierzchni: Stosować preparaty typu: Preparaty należy stosować zgodnie z zaleceniami producenta.

Podczas zabiegu oczyszczania do usuwania spulchnionych nawarstwień użyta powinna być myjnia z gorącą wodą pod ciśnieniem

Wyklucza się czyszczenie ścierne

2. Usunięcie wtórnych uzupełnień i flekowań cegły, które nie spełniają wymogów fizykomechanicznych i estetycznych oraz wtórnej fugi, skucie tynku wtórnego na elewacji frontowej
3. Wykonanie dezynfekcji partii porośniętych przez glony przy pomocy preparatu typu Lichenicide lub Aseptina A lub równoważne
4. Wykonanie uzupełnienia ubytków
 - 4.1 Wykonanie uzupełnień przy pomocy fleków. Uzupełnienie te wykonać, na partiach, gdzie nastąpiło zniszczenie cegły w większym procencie. Należy usunąć destrukcję bez uszkodzenia sąsiednich cegieł i wstawić flek - cegłę odpowiednio dobraną fakturą, rozmiarem i kolorem. W szczególności należy przestrzegać zasady, że uzupełnienie nie może być ciemniejsze od oryginału.
 - 4.2. Wykonać uzupełnienia niedużych, jednakże głębokich ubytków przy pomocy zaprawy mineralnej imitującej cegłę. Zastosowane kruszywo powinno naśladować strukturę i teksturę oryginału. Zaprawa barwiona w masie przy pomocy pigmentów mineralnych.
5. Uzupełnienie fugowania elewacji przy pomocy zaprawy barwionej w masie na kolor lokalny. Należy zastosować zaprawę wapienną z maksymalnie 10% dodatkiem białego cementu i odpowiednio dobranymi frakcjami kruszywa. Sposób fugowania i skład zaprawy zatwierdzić w nadzorze konserwatorskim nad pracami
6. Patynowanie rekonstrukcji, kitów i fleków w celu scalenia kolorystycznego z oryginałem
7. Wykonanie zabiegu hydrofobizacji cegły na elewacji w celu ujednolicenia nasiąkliwości powierzchni. Powłoka hydrofobowa zabezpieczy powierzchnię przed wpływami środowiska i opóźni jego brudzenie się. Stosować preparaty rozpuszczalnikowe żywicy silikonowej. Wyklucza się zastosowanie preparatów wodnych.

B. Elementy tynkowane:

- usunąć cementowe nawarstwienia tynkowe poprzez ostrożne odkucie
- umyć gorącą wodą pod ciśnieniem przy wspomaganiu środkiem chemicznym służącym do czyszczenia wapieni (zastosowanie preparatów kwaśnych służących do mycia piaskowca musi być poprzedzone próbami, czy kwas nie będzie reagował z powierzchnią mytą). Mycie należy prowadzić ostrożnie, by nie uszkodzić gładkiej powierzchni
- uzupełnić ubytki przy pomocy masy dobranej fakturalnie i granulacją do oryginału, opracować powierzchnię
- wykonać scalające malowanie laserunkowe farbą krzemianową

- SPIS FOTOGRAFII

- 1. Zachowane oryginalne kraty w oknach piwnicznych
- 2. Budynek od strony wejścia pokryty wtórnym tynkiem
- 3. szczyt od strony elewacji wejściowej
- 4. Inskrypcja z datą wybudowania obiektu - „1882”, umieszczona na szczycie od strony wejścia
- 5. Elewacja od strony ogrodu – ulicy Skłodowskiej-Curie
- 6. Wieża z widocznym wtórnym uzupełnieniem na narożniku
- 7. Elewacja wejściowa, widoczna odkrywka w pasie podokiennym, odsłaniająca oryginalny wystrój z cegły licówki – analogiczny, jak na pozostałych elewacjach
- 8. Wtórny balkon z lat 70
- 9. Okna piwniczne, widoczna uszczelniająca opaska cementowa wokół budynku
- 10. Wtórne kraty w oknach parteru
- 11. Bonie na narożniku
- 12. Zamurowane okno w wykuszu na parterze od strony podwórza
- 13. Okna piwniczne zasłonięte wtórnym podniesieniem terenu, który zasłonił część wystroju
- 14. Wtórny daszek pod pierwotnym wyjściem tarasowym, w miejscu tym mieści się też boczne wejście do budynku
- 15. Wtórnie zabudowane wyjście tarasowe, w miejscu tym osadzono wtórne okno, które nie mieści się symetrycznie w świetle otworu
- 16. Elewacja z wtórnymi kratami na parterze
- 17. Wtórna przecierka tynkowa pomalowana na czerwono na oryginalnej powierzchni cegły
- 18. Wtórna przecierka tynkowa pomalowana na czerwono na oryginalnej powierzchni cegły
- 19. Wtórna przecierka na powierzchni cegły, pomalowana na białą
- 20. Miarka pokazuje grubość wtórnej przecierki na froncie budynku
- 21. Wtórne warstwy malarskie ma elementach tynkowanych
- 22. Wtórne warstwy malarskie ma elementach tynkowanych
- 23. Wtórne warstwy malarskie ma elementach tynkowanych
- 24. Wtórna przecierka na oryginalnej, pierwotnie eksponowanej powierzchni cegły
- 25. Wtórne, zaprawy i warstwy malarskie ma elementach tynkowanych widoczne spękania powierzchniowe, które nie występuje na oryginalnej zaprawie
- 26. Wtórne, zaprawy i warstwy malarskie ma elementach tynkowanych widoczne spękania powierzchniowe
- 27. Wtórne, zaprawy i warstwy malarskie ma elementach tynkowanych widoczne spękania powierzchniowe, które nie występuje na oryginalnej zaprawie
- 28. Wtórne, zaprawy i warstwy malarskie ma elementach tynkowanych
- 29. Elewacja w partii eksponowanej cegły pokryta wtórną czerwoną farbą
- 30. Wtórne, zaprawy i warstwy malarskie ma elementach tynkowanych widoczne spękania powierzchniowe
- 31. Bonie na narożu
- 32. Zachowane oryginalne okno z ozdobnym słupkiem
- 33. Resztki oryginalnej brązowej malatury na ramiaku okna, widoczne na powierzchni wtórne malatury olejne w kolorze białym
- 34. Resztki oryginalnej brązowej malatury na ramiaku okna, widoczne na powierzchni wtórne malatury olejne w kolorze białym
- 35. Fragment odkrywki na drzwiach wewnętrznych, na których zachowały się relikty mazerunku na dąb
- 36. Fragment odkrywki na drzwiach wewnętrznych, na których zachowały się relikty mazerunku na dąb
-